

ŞEHRE DOKUNAN TARİH

Mustafa UÇURUM

Yaşadığımız yer bizim için yeryüzü cennettir. Eğer biz bunu hissetmiyorsak yaşadığımız mekânı yaşanır hâle getirmek için elimizden geleni yapmak için gayret göstermeliyiz. Çünkü insan, her şeyin en iyisine layıktır. İnsan, yaşadığı yerin en iyisi olmasını ister. İmkânlar dâhilinde bunu da sağlamaya çalışır. Belki şehrin çehresini değiştirmeye gücü yetmez kişinin ama yaşadığı çevrede yapacağı değişikliklerle kendini ferahlığa kavuşturmaya çalışması kalbini dinlendirme çalışmasından başka bir şey değildir.

Şehrin kalabalığı ve koşturması arasında sıkışıp kalan kişilerin hayallerini süsleyen çam ağaçlarının arasında, bir dere kenarında, göz alabildiğine uzanan yeşillikler içinde ahşap bir ev; ancak bir kaçış planıyla değil de insanın kendisini dinleme arzusuyla açıklanabilir.

Ferahlık, insanın arzuladığı bir ruh hâlidir. Son yıllarda yapılan evlerin metre karesinin büyük olması, insanların yaşam alanlarının geniş alanlarda düşünülmesi bu ferahlığa kavuşma isteğinin bir yansımasıdır. Elbette bu tercih sadece günümüzle ilgili değil. Özellikle tarihî yapılar düşünülecek olursa bu ferahlığa yatkınlığın çok eskilere dayandığı anlaşılabılır. Kervansaraylardan tutun da cami avlularına kadar her mekân geniş ve ferah bir yapıya sahiptir.

Günümüzde şehir insanının restore edilmiş tarihî yerleri; soluklanmak, bir çayı yudumlamak için tercih etmelerinin sebebi şehrin boğucu havasından biraz olsun uzaklaşma isteğidir. Bu tarz taş han türü binaların üstü açıktır ve taşlarla korunan bir binanın göğe bakan bir meydanı vardır. Aynı özellik camilerin şadırvanlarında da vardır. Camilerin göğe uzanan minareleri ve göğe açılan kapıları olan şadırvanları kalplere ferahlık veren bir serinliğe sahiptir.

Her gün biraz daha kalabalık bir dünyaya uyanıyoruz. Şehrin bunaltan havası, gökyüzünün karanlık bulutları ve iç içe geçmiş evler şehir insanının üstüne üstüne geliyor. İnsanlar rahatlığı apartmanların yüksek katlı komşuluklarında arar oldular.

Geniş yaşama alanlarının hayalini kurarak, yemyeşil bir düşün ardına takılarak gün geçtikçe dar alanlara hapsolmayı sürdürdüler. İçlerinde geniş zamanlı hayaller, önlerinde dağ gibi şehir gürültüsüyle bir ışık bulabilmek için dillerinde bir dağ türküsü yaşayıp durdular eskitilmiş bir hayatı.

Son zamanlarda şehirlerde ne kadar tarihî yapı varsa elden geçirilmeye çalışılıyor. Yıllardır şehrin boynu bükük duran yapıları eski zamanlardaki görkemi kadar olmasa da yıllara meydan okurcasına şehre ayak uydurmaya çalışıyor. Bir taş han ya da kervansaray, kalbi incinmiş bir cami, kubbeleriyle şehre ahenk katan hamamlar, kütüphaneler artık şehirlerin nefes alan yerleri hâline geldi. Şehirde sıcak bir çayı yudumlamak isteyen herkes, tarihî bir nefesi solumak için tarihten bir kesit olan böyle yerleri tercih etmeye başladılar. Çünkü hayatın koşuşturma olduğu böyle bir zamanda yüzyıllara meydan okuyan bu yapılar insana az da olsa ayakta durabilme azmini verebilmektedir.

Bir şehre ilk kez giden kişinin görmek istediği yerlerin başında tarihî mekânların gelmesinin sebebi, insanımızın geçmişine olan sıkı bağıdır. Mekânlar ki uzayıp gelen zaman içinde insanları geçmişe ve geleceğe taşır. Bir saat kulesinin yıllar süren koşuşturmasının şehre kattığı değeri hiçbir gökdelen sağlayamaz. Tarihî bir köprü-nün ırmağa kattığı güzelliği yeni yapılmış bir köprü aradan ne kadar zaman geçse de sunamaz.

Tarihî yapıların ortak bir değer olduğunu da değişik mekânlardaki yapılar incelendiğinde anlayabiliriz. Arasında binlerce kilometre olsa da aynı döneme ait yapıların ortak özellikler taşıması, insanların yaşam şartlarına uygun özellikler göstermesi ortak bir paydanın varlığını ispatlayan kesişme noktalarıdır. Şehrin nefes aldığı, sessizliğe gömüldüğü böyle mekânlar aslında bizlerin geçmişe olan en sağlam bağıdır.

Hayat bir şehri yaşamaya yetecek kadar uzun değil ne yazık ki. Şehrin her karışının hakkını vermek için vakit varken adım adım şehrin sesini dinlemeye başlamak lazım. Özellikle şehrin kalbi yapılardan başlayıp, minare gölgelerinden geçip bir su şırıltısının ahenginde şadırvan serinliğini yaşamak gerek. Şehri ayakta tutan geçmiş zaman güzelleri bizi çağırıyor, vakit geçmeden şehirlerin kalbine doğru olan yolculuğumuz başlasın.